

ДО 80-РІЧЧЯ ЗОЇ МАКСИМІВНИ ЛЯШКЕВИЧ

Четвертого квітня 2012 р. минуло 80 років від дня народження відомої вченої в галузі петрології, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, провідного наукового співробітника Інституту геології і геохімії горючих корисних копалин НАН України Зої Максимівни Ляшкевич.

Народилася Зоя Ляшкевич 4 квітня 1932 р. у с. Соловийовськ Борзенського р-ну Читинської обл. У 1954 р. закінчила геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, а протягом 1954–1957 рр. там же навчалась в аспірантурі на кафедрі петрографії під керівництвом професора (пізніше академіка) В. Соболева.

У 1960 р. захистила кандидатську дисертацію на тему “Петрография щелочных пород западной части Алайского хребта” у рідному університеті, а 1984 р. – докторську дисертацію “Вулканизм эпиконтинентальных рифтов фанерозоя (на примере Днепровско-Донецкой впадины)” за спеціальністю 04.00.08 – петрографія, вулканологія в Інституті геохімії і фізики мінералів НАН України.

З вересня 1958 по травень 1960 р. працювала асистентом кафедри петрографії геологічного факультету, проводила практичні заняття з фізичної хімії, основ петрографії та кристалооптики. У 1967–1968 рр. читала курс петрографії у Політехнічному інституті м. Конакрі (Гвінея). З 1960 р. працює в Інституті геології і геохімії горючих копалин НАН України старшим і провідним науковим співробітником. У 1988 р. Зоя Максимівна заснувала лабораторію ендегенних процесів нафтогазоносних провінцій, яку очолювала до 1997 р., з 1997 р. – провідний науковий співробітник відділу проблем геології Карпат. Під науковим керівництвом З. Ляшкевич захищено чотири кандидатські дисертації.

Досить вагомим і важливим є науковий доробок З. Ляшкевич у галузі петрології, мінералогії і геохімії магматичних порід. Вона є автором понад 190 публікацій, серед яких – вісім монографій. Учена вперше розпочала системні дослідження ендегенних процесів у нафтогазоносних провінціях України (Дніпровсько-Донецькій, Карпатській та Причорноморсько-Кримській) і на підставі детального вивчення магматичних і метасоматичних порід значно розвинула теоретичні й практичні уявлення про глибинні перетворення земної кори. За магматогенними індикаторними ознаками схарактеризовано тектономагматичну еволюцію та геодинаміку цих структур, що важливо для наукового прогнозування нафтогазоносності й рудоносності глибоких горизонтів.

У першій монографії “Метасоматиты Восточного Приазовья” (1971) викладено результати вивчення заміщених порід уздовж глибинних розломів під впливом високотемпературних флюїдів. У серії монографічних праць, присвячених Дніпровсько-Донецькій западині (ДДЗ) – “Магматизм Припятско-Днепровско-Донецкого палеорифта” (1987); “Вулканические формации Днепровско-Донецкой впадины” (1982, соавт. А. Марушкин); “Вулканизм Днепровско-Донецкой впадины” (1977, соавт. Т. Завьялова), – на підставі найновіших фактів з магматизму обґрунтовано визначення ДДЗ, важливої нафтогазоносної провінції, як епіконтинентального палеорифта. Визначені мінералогіко-петрографічні, геохімічні та формаційні ознаки магматичних порід стали еталонними

для палеорифтових континентальних систем Землі. Під керівництвом та за безпосередньою участю З. Ляшкевич петрографічно вивчено нетрадиційні об'єкти нафтогазоносності: вулканічні породи девонського віку та заміщені зони кристалічного фундаменту ДДЗ, що значно розширило уявлення про колектори регіону.

Стосовно Карпатського регіону З. Ляшкевич узагальнила петрохімічний матеріал з альпійського магматизму, включно з постпліоценовою фазою. Вчена вперше визначила інтенсивність неогенового вулканізму Українських Карпат і довела його ідентичність вулканізму Паннонської западини. Зоя Ляшкевич розробила схему послідовності альпійського магматизму Панкардії в контексті з геодинамічними режимами: серединно-океанічні хребти – океанічні пасивні рифти – океанічні острови – зони колізій – гарячі точки континенту, що певною мірою збігається з подіями активних зон Землі. Зоя Максимівна є головним автором колективної монографії “Тектоно-магматическая эволюция Карпат” (1995, соавт. А. Медведев, Ю. Крупский, А. Варичев, В. Тимошук, О. Ступка), яка присвячена ролі ендегенних процесів у формуванні Карпат. Зокрема, за результатами мінералого-петрографічних і геохімічних досліджень мезозойських та кайнозойських магматичних порід, формаційного й порівняльно-тектонічного аналізу, синтезу даних з геофізики та сучасних геодинамічних моделей схарактеризовано ендегенні формації, виділено мінералого-петрографічні й геохімічні критерії природи магм регіону, доведено роль магматизму як індикатора геодинамічних умов, зроблено висновок про характер рушійних сил під час деструкції кори в процесі закладання Карпатської геосинкліналі. З урахуванням геодинамічних чинників оцінено перспективи нафтогазоносності Карпатського регіону.

З. Ляшкевич узагальнила петрохімічні дані стосовно мезозойського магматизму Причорноморсько-Кримського регіону та дійшла висновку про його природу як активної континентальної окраїни, що важливо для визначення перспектив нафтогазоносності.

У 1987–1989 рр. Зоя Максимівна брала активну участь у роботі магматичного комітету Карпато-Балканської геологічної асоціації, була членом петрографічного комітету України, у 1996–1999 рр. працювала над виконанням міжнародного проекту “Європроба”. Вона є членом спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських і докторських дисертацій Інституту геології і геохімії горючих корисних копалин НАН України, членом редакційної колегії журналу “Геодинаміка” національного університету “Львівська політехніка”.

У 2011 р. Зоя Ляшкевич удостоєна відзнаки НАН України “За підготовку наукової зміни”.

Редколегія “Мінералогічного збірника”, колеги та друзі вітають Зою Максимівну зі славним ювілеєм, зичать міцного здоров'я та подальших творчих успіхів.

Редколегія “Мінералогічного збірника”